Incipit nonum capitulum de

iudicijs ⁊ ordie iudicioꝝ tractās ⁊ diuiſſuꝫ in tres ptes. In prima enim tractantur notule. In ſecūda acta ſcribēda. In tertia vero epiſtole emittende. char. 1

De iudicioꝝ diffinitiōe equocatōe ⁊ diuiſio. char. 3
Que ſūt oppor̄tia ī ꝯſtitutōe ciuilis iudicij. char. 4.
Iudices q poſſūt ⁊ qui nō poſſunt eſſe. char. 4.
De officio iudicis. char. 5.
De aduocatis. char. 7.
De aſſeſſoribus. char. 7.
Qui poſſunt vel nō poſſūt iudicio intereſſe. char. 8.
Qualiter filiuſfa. poſſit ſtare in iudicio. char. 13.
Utrum furioſus ⁊ mentecaptus in iudicio poſſit ſtare. char. 14.
Item minor. xxv. annis. char. 15.
Item monachus. char. 16.
Item tutor accuſatus de ſuſpecto. char. 16.
Item excommunicatus. char. 16.
De his qui alieno nomine litigant. char. 16.
Curator pro adulto. char. 23.
Qn̄o actor tutoris ⁊ curatoris poſſit litiga. char. 24.
Item ſindicus. char. 24.
Item iconomus. char. 26.
Item pater ꝓ filio quē; habet in poteſtate. char. 26.
Item negocioꝝ geſtor q coniunctus eſt. char. 27.
Item procurator. xxv. annis. char. 31.
Que ſint acta ciuilium iudiciorum. char. 38.
Quem iudi. actor adire debet. char. 39.
De rei citatione. char. 40.
De libelli oblatione. char. 42.
De iudicis recuſatione. char. 43.
De exceptionibus. char. 45.
De interrogationibus ante lit. cōte. ſtādis. char. 49.
De ſatiſdatiōib' q̄ ī iudicijs a q̄cūq ꝑſtanſ. char. 55.
De litis conteſtatione. char. 61.
De ſacramento calumnie. char. 63.
De dilatiōib' ſeu terminis ī iudicijs dādis. char. 65.
De interrogationibus ⁊ reſponſionibus que fiunt poſt litem conteſtatam. char. 66.
De probationibus. char. 68.
De teſtibus in iudicijs productis. char. 71.
De probationibus que fiunt per inſtrumenta. ⁊ quomodo in cauſis eduntur. char. 78.
De conſilijs dandis in cauſis. char. 81.
De ſententijs. char. 83.
De appellationibus. char. 88.
De executione rei iudicate. char. 93.
De his qui coram pretoribus ſeu iudicibus extra ordinem ciuilis iudicij concurrunt. char. 95.
De proceſſu contra reum contumacem. char. 95.
De proceſſu contra reum confeſſum. char. 102.
De iudicio criminali. char. 103.
De accuſatiōe crimialib' publicis ⁊ ꝑuatis. char. 103.
De accuſatione. char. 105.
De accuſatione ⁊ accuſato. char. 106.
De ordine accuſationis ⁊ qualiter accuſatio producatur ad finem. char. 110.
De extraordinarijs criminalis iudicijs. char. 103.

Secunda pars huius capituli

de exemplificationibus: qualiter ⁊ qua forma ſcribenda ſunt acta ſingula ciuilium ⁊ criminalium iudiciorum. char. 114.

Forma preſentationis litterarum cōmiſſionis facte iudici delegato vel ſubdelegato. char. 114.
De citationibus ⁊ relationibus nunciorū. char. 114.
Alia relatio. char. 114.
Proclamatio defenſionis alicuius. char. 114.
Proclamatio defenſionis alicuius accuſati ſecundum formam ſtatuti communis bono. char. 114.
Proclamatio ſubaſtationis alicuius rei pupillaris vendende. char. 114.
Licentiatur reus ⁊ ſcribitur ſic. ſi reus veniens bora ſibi ſtatuta expectet ⁊ abeſt actor. char. 114.
De iudicis ſecularis recuſatione. char. 114.
Recuſatio delegati vel ſubdelegati. char. 114.
Oppoſitio exceptionis declinatorie iudicij. char. 114.
Oppoſitio exceptionis dilatorie vel peremptorie ſolutionis. char. 115.
Interrogatio ante litem conſtatam. char. 115.
Satiſdatio preſtita a reo qui non poſſidet immobilia. char. 115.
Satiſdatio preſtita a procuratore quādo dubitatur de mandato actoris. char. 115.
Satiſdatio preſtita a procuratore rei. char. 115.
Satiſdatio preſtita ab eo qui ſe offert in defenſionem alterius. char. 115.
Satiſdatio preſtita a reo recuperante tenutam ex interlocutoria contra eum lata. char. 115.
Satiſdatio preſtita ab eo qui petit rem diſſequeſtrari. char. 115.
Satiſdatio de damno infecto. char. 115.
Satiſdatio de opere demoliendo. char. 115.
Quibus verbis fiat litis conteſtatio ⁊ iuramentū; calumnie ⁊ quomodo ſcribantur. char. 115.
Quomodo ſcribūtur termini vel dilatiōis. char. 115.
Quomodo ſcribuntur interrogationes ſiue poſitiones que fiunt poſt litem conteſtatam. char. 116.
Sub qua forma recipiuntur dicta teſtium. char. 116.
Pronunciatio conſilij dati in cauſis ſuper incidenti queſtione. char. 116.
Sentētia diffinitiua ſuꝑ perſonali actione. char. 116.
Si feratur ſententia ſuper reali actione. char. 116.
Sententia ſuper adipiſcenda vel retinenda poſſeſſione. char. 116.
Si non abſoluatur vel condemnetur reus ſeu nullū pronuncietur iudicium. char. 116.
Quando fertur ſententia ſuper proceſſu facto corā predeceſſore iu. char. 116.
Quando iudex delegatus vel ſubdelegatus fert ſententiam. char. 116.
Sententia a iudice eccleſiaſtico ſuper diuortijs vel coniunctione iuri ⁊ vxoris vel ſuper ſponſalitijs bene vel male contractis. char. 117.
Notula q in qualibet ſententia ſex in vniuerſo regulariter continentur. char. 117.
De appellationibus. char. 117.
Commiſſio appellationis a ſnia diffinitiua. cabr. 117.
Sententia ſuper cauſa appellationis lata. char. 117.
Poſſeſſio ſeu tenuta data. pro executione rei iudicate. char. 117.
Relatio nuncij dicentis ſe tenutam dediſſe. char. 117.
Sententia interlocutoria contra reum contumacem lata. char. 118.
Citatio rei vt veniat defenſurus tenutam ex interlocutoria danda. char[...]
Tenuta ex interlocutoria a nuncio data. ch[...]
Relatio nuncij referentis ſe non inuenire de b[o]nis rei. ch[...]
Nunciatio facta a iudice q non inuenitur de b[...] de quibus detur tenuta ex īterlocutoria. ch[...]
Forma banni dati reo quādo inuenitur de bon[...] vnde datur tenuta ex interlocutoria. cha[...]

A[...]

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA - SALAMANCA

SEQVITVR SECVNDA PARS PRINICPALIOR TOTIVS OPERIS

In qua materia Iudicioꝝ tractatur: que materia licet ſpectet potius ad pcuratores ⁊ ad aduocatos ꝙ ad ipſos tabelliones. Attamen cum notarij ipſi ſcire debeant omnia negocia hominū: quia ius noſtrum ſpectat: aut ad contractus: aut ad vltimas voluntates: aut ad iudicia: proinde non eſt abſurdum neq; extra propoſitum: q; in conſequentiā contractuum ⁊ vltimarum voluntatum ſciant ⁊ percalleant etiam materiam iudicioꝝ: ⁊ preſertim quia vt plurimum notarij ad officia verſantur. Circa ſtrepitus iudicioꝝ in notādo omnia acta iudiciaria: videlicet relationes petitiones exceptiones: replicationes: teſtium dicta: ſententias: appellationes ⁊ reliqua: vt modo ordinem ipſoꝝ iudiciorum intelligant ⁊ theoricā ipſam circa forenſia negocia: expedit vt plenam de omnibus que in foro verſantur noticiam habeant. Quare vltra cōmentum. D. Petri de vnzola: duximus etiam practicham Papienſem cum compendioſa. D. Tancredi de Corneto adiungi debere: que tam in ciuilibus ꝙ in criminalibus aperiunt fundamenta omnia: queſtiones: ⁊ articulos ad practichā mirifice. Subterēda etiam duximus in hac ſecunda parte poſt tractatus cū apparatu notularum quedam alia non aſpernanda. vz tractatum chalendarum. D. Rolan. nuperrime inuentum. itez tractatum de tabellionibus clariſſimi. q. iuriſconſulti. D. Io. Iacobi canis Patauini: cum noua ſumma. D. Rolandi. ⁊ quibuſdam alijs formularijs. ex quibus ſi prima pars iudicanda eſt aurea hec ſecunda iudicio lapillis erit precioſior: eſtimanda tu lector: ex ipſis rerum argumentis accipies. modo ad rem ipſam. Uale.

¶ Incipit opus Iudiciorum ſeu apparatus domini Petri de Vnzola ſuper nono capitulo de Iudicijs ſumme domini Rolandini paſſagerij de Bononia.

Fecit deus ab initio hominem ſimplicem et rectuz et multis donis et virtutibus predotatū.

¶ Sꝫ ipſe hō poſtea ex propria voluntate ⁊ diabolica ſuaſione inſtigante iuxta ſententiam Salomonis: immiſcuit ſe infinitis queſtionibus: ⁊ ex ipſius hominis tranſgreſſione ⁊ peccato proprio acquiſiuit ſibi humana natura virtutibus ſpoliata inclinationem quandam continue ad delinquendum: ⁊ appetitum quodāmodo naturalem ad diſcentiendum. vt. ff. de arbi. l. item ſi vnus. §. principaliter. ꝓpter quod duplicitates: ⁊ fraudes: diſcordie: ⁊ iurgia: ⁊ delicta intantum inter homines creuerunt ⁊ ſuos terminos per vniuerſum mundum ampliauerunt ꝙ vnitas: bonitas: concordia: innocentia: ⁊ rectitudo velut in bello ab inimicis ſuperacte ⁊ ſuis omnibus ſpolijs denudate: ⁊ quaſi extincte nomen ⁊ effectum in vniuerſo orbe terrarum perdiderunt. ¶ Unde oportuit regulis ⁊ diſciplinis ac legibus quantum poſſibile fuit humanam dirigere ⁊ adiuuare naturam: ⁊ affectus noxios debitis remedijs compeſcere: ⁊ lites ⁊ iurgia ab hominibus extirpare ⁊ in republica virtutes inſerere ⁊ vitia effugare ita ꝙ vitijs ⁊ delictis effugatis ⁊ iuſtitia triumphante poſſit vnuſquiſq; ad ſibi debitum liberaliter peruenire: ad quod Romani principes aduertentes quos diuina clementia ſuos miniſtros idoneos ad gubernationē vniuerſitatum elegit. Nam in hominibus ſunt maxima dona dei a ſuperna collata clementia: ſacerdotium ⁊ imperium: vt per vnum diuinis miniſterijs: ⁊ per aliud humanis preſidens vitam exornet humanaz. vt in auc. quomodo oportet epiſcopos ⁊ religioſos. ⁊ cle. ad ordines producti. in prin. Ad legum compoſitionem ⁊ ipſarum promulgationem ⁊ humane vite recuperationem: ſubtiliſſimo animo ⁊ diuino quodam motu fideliſſime peruenerunt. vt. C. de preſcrip. lon. tēpo. l. vlti. ¶ Uniuerſis itaq; prefati dei miniſtris prouidentes leges rectas ⁊ iuſtas ſupradictis ediderunt: bonos non ſolum metu penarum: verum ⁊ premiorum quoq; exhortatione efficere cupientes. vt. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. i. in prin. Multas nāq; leges ſuper conuentionibus hominum ſuper vltimis voluntatibus defunctorum ⁊ delictis peruerſorum introduxerunt. ¶ Sed quia non poſſunt omnes articuli ſingulatim legibus comprehendi. vt. ff. ō leg. ⁊ ſena. cō. ſul. l. neq; ⁊. l. nō poſſunt. quia natura quottidie nouas deproperat edere formas. vt. C. de vete. iur. enu. l. ij. §. ſed quia diuine. Et quia vt dictum eſt humana natura facile prorumpit ad diſcentiendum: non potuerunt predicti mundi doctores: quibus diuinitus populorum gubernatio eſt cōmiſſa. regulas ⁊ leges taliter promulgare nec calumnias ita euellere q; non contenderent ⁊ litigarent adinuicem quaſi homines vniuerſi: conſiderantes tamen ꝙ eorum que in dubium veniunt veritas facilius inuenit: ſi ordinate ⁊ ſubtiliter inueſtigetur ⁊ legitimis probationibus declaretur: ⁊ ſi in preſentia partium queſtio ventiletur. quia negociorum merita partium aſſertione panduntur. vt. C. ſi per vim vel alio modo. l. vlti. quendam ordinem ſolēnem ſuper cauſarum deciſione introduxerunt: ex quo lites que olim pene immortales exiſtebant: ⁊ vite hominum modum excedebant infra breues temporuz metas omnimodo concludantur ⁊ fine debito terminentur. vt. C. de indi. l. properandum. in prin. quem quidem ordinem noſtri antiqui doctores ⁊ reuerēdi preceptores in ſuis ſummulis ⁊ tractatibus compendioſe conſcripſerunt. ¶ Et maxime auctor ſumme noſtre. d. Ro. totius artis tabellionatus optimus dilucidator ⁊ egregius reformator predictum ordinem in ſua compilatiōe dictauit. Sed licet prudenter ⁊ bene fecerint predicti doctores: ordinem tamen iudiciorum ſimplicem ſine iuris declarationibus ⁊ allegationibus in ſuis ſummulis poſuerunt: de quo ſtudioſis ſcholaribus ⁊ ſubtilius indagare volētibus non fuit plenarie ſatiſfactum: propter quod iudiciorum ſapientiam diligentes ⁊ in examen cauſarum ſe exercitare volentes: iuris allegationes ⁊ declarationes in ordine iudiciorum ſibi in publicum inſtanter exhiberi petebant: ⁊ quia ſuper hoc continue inſtabant optata feruentiſſime poſtulantes. ¶ Iccirco ille petrus de Unzola in numero tabellionatus officium Bonō. legentium. ⁊ in legali ſcientia ſtudentium minimus ⁊ qui alias ſimilibus inſtātijs ad ſimilia ſe contulit precibus ⁊ amore ſtudioſorum diſcipulorū ſuorum ⁊ maxime cauſidicorum ⁊ omnium aliorum no-

¶ Conſignationes collectarum ⁊ condē/nationum non ſolutarum.

Iſte ſunt quantitates non ſolute ex infraſcriptis col/lectis. ⁊ condemnationibus impoſitis ⁊ factis tempore maſſariatus Pe. dulceboni maſſarij communis ſancti Joan. de collecta vnius den. pro libra. infraſcripti remanſerunt ad ſoluendum. infraſcriptas quātitates Jo. x. ſol. Pe. x. ſol. ⁊c.

¶ Extimum.

In chriſti nomine amen. Anno eiuſdem mille. die indi c. ⁊c. Anto. ⁊ Cor. extimatores electi. ⁊ ſacramento conſtricti per Joā. conſulem communis Por. ad extimandum damnum datum ⁊ illatum phi. de menſe maij: in vna eius petia terre aratorie vineate poſita in contrata ⁊c. cohere. ⁊c. communi concordio extimauerunt damnum ſol. x. plantorum pro oliuis corroſis ⁊ excorticatis malo modo ⁊ ordine.

¶ Alia eiuſdem forma in duabus petijs terre.

Ut ſupra ad extimandum damnum datum ⁊ illatum phi. tali in menſe maio in duabus vel pluribus eius petijs terrarum cōmuni concordio extimauerunt damnum eſſe ſol. xx. plantorum in vna vȝ petia terre ara. ⁊ cultu. ſita in contrata cobere. tales ⁊c̄. pro oliuis corroſis ſol. x. in alia vero petia terre pratiue ⁊ vi/ci. ſita in contrata cobere. ⁊c̄. pro herba depaſta a bobus vel alijs animalibus. ⁊ pro palis ⁊ viribus euulſis ⁊ ablatis malo modo ⁊ ordine ſol. x. planctorum. c.

¶ Deſignatio vnius vie.

Antonius Cor. ⁊ Phi. deſignatores electi ⁊ etiā ſacramento conſtricti per Joā. talem conſulem communis ⁊ hominum de por. ab inſcripta facienda. qui Jo. conſul habebat in mandatis a. d. Marco iudice ⁊ aſſeſſore. d. Por. Riperie ⁊c̄. ipſa infraſcripta fieri facienda. vt continetur in litteris dicti Ju. datis die taliter ſubſcriptis per talem no. dicti Ju. ⁊ datis ⁊ preſentatis conſuli per talem miniſtrum dicti iu. ¶ Ex precepto dicti conſulis dicti deſignatores excepto phy. qui dixit ſe neſcire niſi ꝙ eatur per illam petiam terre cum pedibus in communi concordia deſignauerunt Ja. tali viam per vnam petiam terre alberti de talibus iacentem in tali loco cum talibus cober. per q̄ȝ viam debeat ire dictus Ja. vel famulus: ſiue quilibet eius vice vel ſuorum heredum ire contigerit cum bobus ⁊ plauſtris ⁊ cum oībus rebus neceſſarijs ad vnam ſuam petiam terre iacentem in tali loco ⁊c̄. ¶ Item per vnam aliam petiā terre Marti. talis in tali loco: quam viaȝ dicti deſignatores excepto Bartho. deſignauerunt lapideis terminis affixis pamplitudinem cubitorum quinq;: vt poſſit faciliter intrare ⁊ exire cauſa implendi ⁊ euacuandi prout fuerit oportunū: ⁊ neceſſarium dicte petie terre.

¶ Terminamentum.

Antonius ex vna parte ⁊ Philip. ex altera confirmauerunt laudauerunt ⁊ approbauerunt terminationem factam per Jo. ⁊ Mar. terminatores electos ex ſacramento etiam aſtrictos tali conſule in executione litterarum domini poteſtatis inter duas certas petias terrarum iacentes in tali loco ⁊c̄.

¶ Quam terminationem dicti terminatores cōmuni cōcordia diligēter tribus terminis lapideis affixis vno. vȝ a media parte: alio a monte: ⁊ tertio vero in medio poſito terminauerunt. Promittentes dicti phi. ⁊ Joā. ꝙ vterq; eorum ſibi viciſſim. vȝ vnus alteri predictam terminationem perpetuo firmam ⁊ ratam habere ⁊ tenere ſub pena omnium bannorum expenſarum male incurrentium. Sub obligatione omnium ſuorum bonorum preſentium ⁊ futurorum ex hoc voluerunt vnum inſtrumentum vel plura confici eiuſdem tenoris.

¶ Deſponſatio concubine.

Antonius filius. q. Boe. accepit dominam Bertam qui eius concubinam in ſuam legittimam ſponſam: ⁊ interrogatus per. d. Ja. ſi volebat eam habere in ſuam ſponſam: ⁊ vxorem legittimam: reſpondit ꝙ volebat eam habere in ſuam ſponſam ⁊ vxorē legittimam ⁊ in eam conſenſit. Econtra domina Berta accepit. d. An. ſupradictum in ſuum legittimum ſponſuȝ eodem modo interrogata per dictum. d. Ja. ſi volebat eū habere in ſuum legittimum ſponſum ⁊ maritum: reſpondit ꝙ eum volebat habere in ſponſum legittimum ⁊ maritum: ⁊ in eo conſenſit. Quibus interrogationibus ⁊ reſponſionibus ſic paratis: ideo. d. An. dictam dominam Bertam cum duobus anulis aureis in tali digito deſpōſauit: preterea confeſſus ⁊ contentus fuit ſe habuiſſe ⁊ recepiſſe a dicta. d. Berta dotis nomine ⁊ pro dote ſua. c. li. boñ. ¶ Exceptioni non habite non recepte dicte pecunie quantitatis ⁊ ſpei future numerationis: ⁊ omni alij iuris auxilio omnino renuncians: ⁊ promittens dicte. d. Berte ſtipulanti dare ac reſtituere dictam dotem in omnem caſum ⁊ euentum dicte dotis reſtituende: preceperuntq; mihi notario infraſcripto de predictis omnibus ⁊ ſingulis publicum facere inſtrumentum. Actum in tali loco preſentibus talibus ⁊ talibus ⁊c̄.

REGISTRUM

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z ABCDEFGHIKL
AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP QQ
RR SS TT VV XX YY ZZ ⁊⁊ ꝯꝯ ꝶꝶ. Omnes ſunt quinterni
preter OO qui eſt quaternus L ⁊ ꝶꝶ eſt ternus.

Omnia opera ſunt quinterni 60 cum tabula.

¶ Impreſſum Veneriis per Auguſtinum de
Zannis de porteſio Anno domini.
M.D.XXVIII.